

2.2.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

Deze paragraaf gaat in op de vraag hoe de gemeente Veldhoven haar financiële risico's opvangt. Hiervoor is inzicht nodig in de omvang van de aanwezige risico's, de mogelijkheden om de risico's financieel af te dekken (weerstandscapaciteit), en de relatie daartussen: het weerstandsvermogen.

Verder maken kengetallen inzichtelijk hoeveel (financiële) ruimte de gemeente heeft om incidentele en structurele lasten te kunnen dekken of opvangen. Ze geven inzicht in de financiële weer- en wendbaarheid.

De paragraaf is als volgt opgebouwd:

- aanwezige risico's;
- beschikbare weerstandscapaciteit;
- weerstandsvermogen;
- ontwikkelingen;
- kengetallen.

Het beleid op het gebied van risicomanagement en weerstandsvermogen is vastgelegd in de nota 'Risicomanagement en weerstandsvermogen gemeente Veldhoven 2017'. Deze nota is door de raad in februari 2017 vastgesteld.

Risico's

Inventariseren en kwantificeren

Voor de Begroting 2020 zijn de risico's geïnventariseerd, samen met de kans dat ze optreden en de verwachte negatieve financiële gevolgen. Op basis van deze inventarisatie is een risicokaart samengesteld voor onze gemeente. Aan elk risico is een zogeheten risicoscore verbonden, door de kansklasse te koppelen aan de gevolgklasse. Deze methodiek maakt het mogelijk de risico's onderling te rangschikken op grootte. De risico's met het grootste risicogetal moeten de hoogste prioriteit krijgen en dus als zodanig 'gemanaged' worden. De risicokaart is weergegeven in figuur 1. Het cijfer in de cel geeft het aantal risico's weer met dezelfde risicoscore. De kaart telt op dit moment 46 risico's.

Figuur 1: Risicokaart

Financieel gevolg (x)

$x > € 1.000.000$
 $€ 500.000 < x < € 1.000.000$
 $€ 200.000 < x < € 500.000$
 $€ 50.000 < x < € 200.000$
 $x < € 50.000$

1	1		1	
1				
4	4	2	3	
3	6	3	1	
6	1	6		3
10%	30%	50%	70%	90%
Kans				

In de tabel hieronder worden 10 risico's aangegeven die de grootste invloed hebben op het risicoprofiel van de gemeente.

Tabel 1: 10 van risico's met meeste invloed

Belangrijkste risico's		Kans (%)	Gevolg (max. in € 1.000)	Invloed (%)
1	Verrekening financiële bijdragen SGE over programmering bedrijventerreinen	70	2.310	45,1
2	Planschadevergoeding aansluiting A67	70	500	9,8
3	Naheffing Attero door te weinig aangeleverd afval	70	371	7,3
4	Uitkering verstrekken aan teruggekomen SIB deelnemers	20	1.200	6,7
5	Gesubsidieerde instellingen kunnen niet voldoen aan hun verplichtingen (financieel en/ of beleidsmatig)	70	300	5,9
6	Ongeautoriseerde toegang tot ICT infrastructuur	20	500	2,8
7	Derving van huuropbrengsten door brandschade aan verhuurd vastgoed	30	300	2,5
8	Bosbrand (herplantingsplicht na bosbrand)	30	200	1,7
9	Negatief aanbestedingsresultaat	30	200	1,7
10	Hogere planschadevergoeding bij bestemmingsplanwijzigingen door toegenomen vraag en door woondeal	20	300	1,7
Totaal maximaal geldgevolg top 10 risico's			€ 6.181	
Maximaal geldgevolg overige risico's (36)			€ 6.256	
Totaal maximaal geldgevolg alle risico's			€ 12.437	

Beheersen

Aandachtspunt bij de geïdentificeerde risico's is het treffen van beheersmaatregelen. Met deze beheersmaatregelen zijn de betreffende kansen en/ of gevolgen van het risico verkleind. Bij het bepalen van het weerstandsvermogen wordt rekening gehouden met de beheersmaatregelen die al van kracht zijn.

Voor vier van de 10 belangrijkste risico's is een beheersmaatregel actief. In totaal zijn voor 24 van de 46 risico's maatregelen getroffen. Dit betekent niet dat wij voor 22 risico's geen maatregelen treffen. Een risico kan worden geïdentificeerd vóór en ná het toepassen van maatregelen. Er worden ook risico's meteen geïdentificeerd op het niveau ná maatregelen. Dan is het niet zinvol om alsnog maatregelen te formuleren.

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit omvat de financiële middelen en mogelijkheden van de gemeente Veldhoven om financiële tegenvallers als gevolg van risico's op te vangen, zonder het bestaande beleid te hoeven aanpassen. Tot en met de Jaarstukken 2018 was de onbenutte belastingcapaciteit onderdeel van de weerstandscapaciteit.

Het Rijk stelde een macronorm vast die de maximale procentuele opbrengststijging van de OZB aangeeft. De verhogingsruimte tot de macronorm was de onbenutte belastingcapaciteit. Doel van deze macronorm was het voorkomen van grote stijgingen en verschillen in lokale lasten.

Het Rijk heeft besloten de macronorm niet meer toe te passen, en over te gaan tot een benchmark om de ontwikkeling in lokale lasten tussen gemeenten inzichtelijk te maken. Dit betekent dat de onbenutte belastingcapaciteit geen deel meer uitmaakt van de beschikbare weerstandscapaciteit.

Op basis van de beleidsnota wordt de beschikbare weerstandscapaciteit als volgt opgebouwd:

Reserve benoemde risico's (jaarstukken 2018)	€ 4.448
Begrotingspost Onvoorzien	€ 135
Beschikbare weerstandscapaciteit	€ 4.583

Weerstandvermogen

Het weerstandsvermogen is een getal dat aangeeft of de gemeente risico's financieel kan opvangen zonder beleid te hoeven aanpassen. Als dit getal 100% is of hoger, kunnen de risico's worden opgevangen. Wij streven altijd naar 100%.

Het weerstandsvermogen is de verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de gekwantificeerde risico's (benodigde weerstandscapaciteit). Om te garanderen dat ons weerstandsvermogen toereikend is, streven we naar een norm van 100%, dat gekwalificeerd is als 'ruim voldoende'. Om ongewenste schommelingen te voorkomen, hanteren we een minimumratio van 82% en een maximumratio van 141%. Buiten deze marges vullen we de risicoreserve benoemde risico's aan of romen we die af.

De benodigde weerstandscapaciteit wordt bepaald door de van alle risico's de kans te vermenigvuldigen met het maximale schadegevolg, en dit vervolgens vermenigvuldigen met een factor 1,25. Toepassing van deze berekening levert een benodigde weerstandscapaciteit op van € 4.478.

Zoals aangegeven is de beschikbare weerstandscapaciteit nu € 4.583. De benodigde weerstandscapaciteit is € 4.478. Het weerstandsvermogen is dan $€ 4.583 / € 4.478 = 102\%$.

Dit percentage valt binnen de ondergrens van 82% en de bovengrens van 141%. Dus de reserve benoemde risico's hoeft niet te worden aangevuld of afgeroomd. Voorgesteld wordt het weerstandsvermogen vast te stellen op 102%.

Ontwikkelingen

Vergeleken met het vorige actualisatiemoment – de Jaarstukken 2018 – is een risico vervallen. Dit was een risico op het niet adequaat organiseren van verkiezingen. Het organiseren van verkiezingen is goed georganiseerd en geborgd binnen de organisatie, hierdoor kan dit risico vervallen. Dit risico had een kans van 10% en een maximaal schadegevolg van € 50.

Kengetallen

Hieronder de kengetallen.

De kengetallen die het BBV voorschrijft, gaan in op totale financiële componenten zoals het totale eigen vermogen, totale baten etc. De bepaling van het weerstandsvermogen bevat één component van het eigen vermogen, namelijk de reserve benoemde risico's. Er kan geen verband worden gelegd tussen het weerstandsvermogen en de kengetallen. De kengetallen geven een aanvullend inzicht in de financiële weerbaarheid (kunnen we financiële tegen een stootje) en wendbaarheid (kunnen we ons financieel aanpassen aan veranderende omstandigheden) bovenop het weerstandsvermogen. Opgemerkt wordt dat kengetallen niet absoluut kunnen worden geïnterpreteerd.

Verloop van de kengetallen						
Kengetallen	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Netto schuldquote	120%	129%	115%	112%	100%	101%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekke leningen	118%	128%	114%	110%	97%	98%
Solvabiliteitsratio	29%	26%	27%	30%	33%	33%
Structurele exploitatieruimte	5%	-2%	-1%	-1%	1%	1%
Grondexploitatie	81%	70%	58%	54%	44%	41%
Belastingcapaciteit	79%	85%	95%	95%	95%	95%

Toelichting kengetallen

- **Netto schuldquote:**
Dit kengetal geeft de schulden van de gemeente aan, in een percentage van de totale baten. Op de schulden zijn de financiële vorderingen in mindering gebracht, behalve de langlopend verstrekte leningen, zoals startersleningen.
- **Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen:**
Hier wordt hetzelfde aangegeven als bij bovenstaande netto schuldquote waarbij de langlopend verstrekte leningen in mindering worden gebracht op de schuldpositie.
- **Solvabiliteitsratio:**
Deze ratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is om aan de financiële verplichtingen te voldoen. Het eigen vermogen is uitgedrukt in een percentage van het balanstotaal.
- **Structurele exploitatieruimte:**
Dit getal geeft aan in hoeverre de structurele lasten kunnen worden gedekt met structurele baten.
- **Grondexploitatie:**
Dit kengetal geeft de boekwaarde van de bouwgrondexploitatie weer in verhouding tot de totale baten.
- **Belastingcapaciteit:**
Bij dit getal worden de OZB, afvalstoffenheffing en rioolheffing voor een gemiddeld gezin opgeteld en afgezet tegen een landelijk gemiddelde. Het landelijk gemiddelde is bekendgemaakt in de Meicirculaire 2019. Dit percentage kan geïnterpreteerd worden als de benutte belastingcapaciteit.

Beoordeling kengetallen

Ten eerste wordt opgemerkt dat de Begroting 2019 eerder is opgesteld dan Jaarrekening 2018. Verder zijn de kengetallen van de Begroting 2019 overgenomen uit de primitieve begroting.

Het eerder ingezette financieel herstel wordt in deze begroting vastgehouden, ondanks de negatieve saldi in 2020 en 2021. Dit is te zien aan de dalende schuldquoten en de stijgende lijn van de solvabiliteit. De solvabiliteit daalt in 2020, omdat dit het laatste jaar is van de reserve sociaal deelfonds. Deze reserve wordt in 2020 aangevuld (vooral vanwege de tekorten binnen specialistische jeugdzorg) vanuit de vrije reserve. Vervolgens loopt de solvabiliteit op naar 33% in 2023. Dit is voornamelijk het gevolg van de resultaten bouwgrondexploitatie die in de vrije reserve worden gestort. Dit komt ook uit het kengetal Grondexploitatie duidelijk naar voren.